

Možnosti kooperacije na Hrvatskem

Na Hrvatskem se že nekaj mesecev pripravljajo na zelo obsežen prehod k proizvodnji v kooperaciji. Ta akcija je zajela skoraj vsa podjetja. V nekaj preteklih mesecih je neka komisija strokovnjakov obšla vse industrijske kraje. Vzporedno s to komisijo pa je pri trgovinski zbornici Hrvatske deloval tudi odbor za koordinacijo in kooperacijo. V vseh okrajih so v organizaciji lokalnih zbornic in svetov za gospodarstvo razpravljali tudi o možnostih za boljše izkoriščanje zmogljivosti industrijskih podjetij in za kooperacijo v okviru okraja. Ti odbori so zlasti uspešno delovali v okraju Pulj in Osijek.

Dobri rezultati

Določene uspehe so dosegli tudi v gradbeništvu. Po zaslugi sodelovanja med železarno v Sisku, podjetjem »Djuro Djaković« in »Titovo Bogošće« bodo v gradbeništvu večidel zamenjali lesene odre z odri iz brezšivnih jeklenih cevi. Računajo, da bodo ti odri precej povišali delovno proizvodnost v gradbeništvu. Prvi skupni izdelki omenjenih podjetij pa se bodo pojavili na tržišču že v marcu letos.

Sodelovanje med ladjedelniško in elektroindustrijo bo zmanjšalo uvoz motorjev, generatorjev in

Železarna v Sisku

elektroindustrijskega materiala za naše ladjedelnice. V kooperaciji med podjetji »Kontakt« in »Rade Končar« iz Zagreba ter »Svetlost« z Reke ter ladjedelnice »Uljanik« so začeli z domačo proizvodnjo te vrste opreme.

Do sedaj je v naši državi izdelovala srednje rotacijske električne stroje samo tovarna »Rade Končar«. Zaradi ozkega grla v oddelku mehanične obdelave pa ni mogla proizvodnja teh strojev še od daleč zadostiti domačim potrebam. Po vsestranskem proučevanju o možnostih kooperacije za proizvodnjo teh strojev so sklenili, da bo sodelovalo pet naših velikih podjetij. To so »Rade Končar«, »Jugoturbina«, »Marko Orešković« iz Ličkega Osika ter »Torpedo« z Reke in »Uljanik« iz Pulja.

V naši državi nismo do sedaj izdelovali posebnih armatur za tekočine, zrak in paro ter smo jih na leto uvažali okrog 800 ton. Zdaj je začela izdelovati take armature tovarna parnih kotlov v kooperaciji s podjetjem »Marko Orešković«.

Proizvodnja ročnega orodja je zadoščala za domače potrebe. Nismo pa mogli izkoristiti velikih možnosti za izvoz zaradi ozkega grla v posameznih tovarnah orodja. Dosedanje proizvodnje kovačnice v tovarni »Djuro Djaković« so izkoriščali komaj s 30% zmogljivosti, medtem ko pa bo boljše izkoriščanje te kovačnice skoraj podvojilo proizvodnjo orodja tovarn v Novi Gradški in v Novski, ki izdelujeta orodje v sodelovanju z »Djuro Djakovićem«.

Avtomatične stavbe in šivalni stroji

Z dobro organizirano kooperacijo med podjetji »Slavonski partizani«, »Djuro Djaković« in livarno v Slavonski Požegi, so obvladali vse izdelovalne faze za serijsko izdelavo šivalnih strojev. Tako bodo še en drag uvozni predmet zamenjali z domačim izdelkom.

Podjetje »Tekstilstroj« v Zagrebu računa, da bo letos izdelalo 300 avtomatičnih tkalnih stavb. Če upoštevamo velike potrebe po rekonstrukciji naših tekstilnih podjetij, tedaj lahko razumemo, kakšen pomen ima proizvodnja takih tekstilnih strojev. Toda lani je »Tekstilstroj« izdelal komaj 50 avtomatičnih tkalnih stavb. V kooperaciji z vrsto drugih podjetij pa bo to podjetje doseglo 5-krat večjo proizvodnjo in tudi cena proizvodnje bo skoraj dvakrat nižja.

»Istrski rudniki premoga« so sklenili sodelovanje z »Uljanikom« in železarno v Sisku za proizvodnjo rudarskih vagončkov in bodo tako pripomogli k reševanju vprašanja mehanizacije rudnikov.

Med najpomembnejše uspehe kooperacije pa je treba nedvomno šteti kooperacijo med podjetji »Rade Končar«, »Elektrans« in »Goran« ter »Kontakt«. Ta zagrebska podjetja so začela skupno proizvajati električne grelce in aparate za gospodinjstvo. Ti izdelki se pojavljajo na tržišču pod imenom kooperativne skupnosti »EKA«.

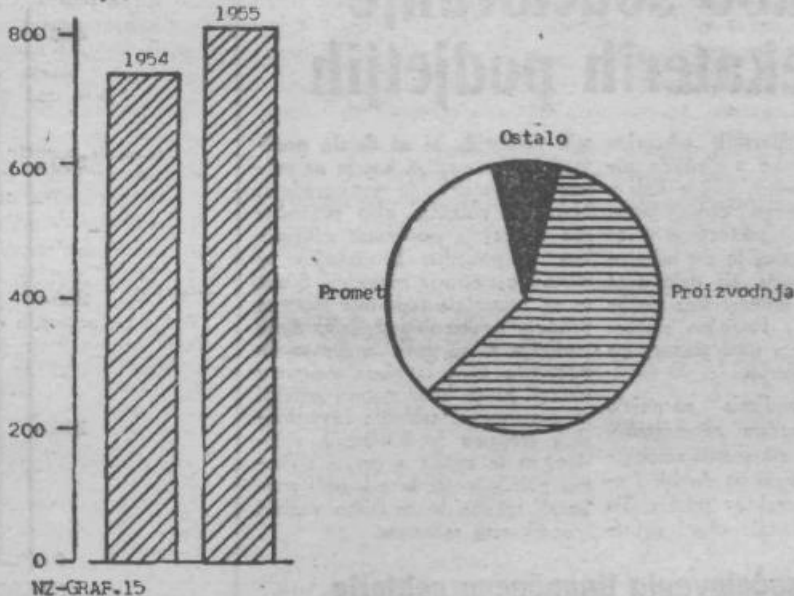
Dosedanji uspehi v kooperaciji, čeprav so pomembni, pa vendar še vedno niso zadovoljivi. Mnoga podjetja se branijo skupne proizvodnje, zlasti nerada začnejo kooperacijo največja podjetja takrat, ko gre za proizvodnjo v sodelovanju z majhnimi podjetji. Če bruto proizvodnja takih podjetij doseže tudi več milijard, so vendarle popolnoma nezainteresirana za komplicirane posle z majhnimi podjetji in rajši puščajo zmogljivosti nekaterih manjših delavnic in instalacij neizkoriščene.

Če bi pa analizirali rentabilnost takih obratov, bi videli, da so dostikrat rentabilni. Analiza rentabilnosti po obratih bi lahko bila pomembna pobuda za nadaljnje razvijanje kooperacije.

V. Markevič

KRATKOROČNI KREDITI

V milijardah dinarjev

NZ-GRAF.15

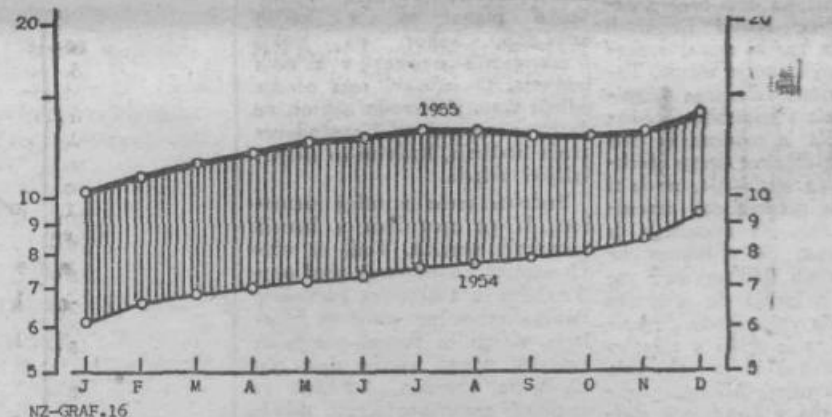
Naslednji podatki kažejo stanje odobrenih kratkoročnih kreditov ob koncu leta 1954 in 1955 (v milijardah dinarjev) na dan 31. decembra. Prva številka se nanaša na 1. 1954, druga na leto 1955: na področju proizvodnje 424 — 474, na področju prometa 264 — 233, drugi kratkoročni krediti 48 — 59, skupaj 736 — 816.

Kreditni so bili za 80 milijard večji kakor pa ob koncu leta 1954. Od tega povečanja odpade na industrijo in rudarstvo 47 milijard, na trgovino 20 milijard, na potrošniške kredite 5 milijard itd.

HRANILNE VLOGE

V milijardah dinarjev

V milijardah dinarjev

NZ-GRAF.16

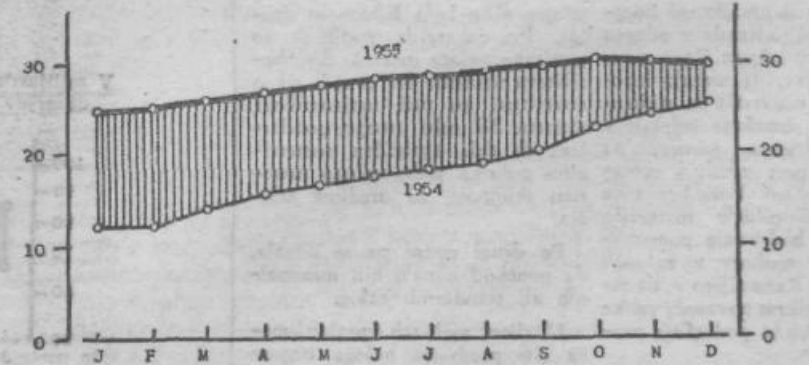
V primeri s stanjem ob koncu predhodnega leta, so imele hranilne vloge na dan 31. decembra 1955 naslednji porast: FLRJ 4.639 milijonov ali za 49%, Srbija 1.697 milijonov ali za 54%, Hrvatska 957 milijonov ali za 46%, Slovenija 1.076 milijonov ali za 39%, Bosna in Hercegovina 365 milijonov ali za 56%, Makedonija 436 milijonov ali za 64%, Črna gora 118 milijonov ali za 74%.

Kakor vidimo iz pregleda, so hranilne vloge v vseh republikah močno porastle.

POTROŠNIŠKI KREDITI

V milijardah dinarjev

dinarjev

NZ-GRAF.17

V primeri z letom 1954 so v letu 1955 porastle potrošniška posojila za blizu 5 milijard ali za okrog 20% (na podlagi začasnih podatkov). V zadnjih dveh treh mesecih ni bilo znatnejših sprememb v skupnih dolgovih za potrošniška posojila, ker so prispela odplačila dolgov že tako porasla, da skoraj že pokriva izplačila nanovo odobrenih posojil. V novembru so odplačila znašala celo 3 milijarde 162 milijonov, noveodobreni krediti pa 2 milijardi 649 milijonov dinarjev.